

U PRILOG OBILJEŽAVANJU EUROPSKE NOĆI ŠIŠMIŠA - ŠIŠMIŠI BOKOVA

Kako bi razbili predrasude o šišmišima koje vladaju većinom zbog njihovog zastrašujućeg izgleda Javna ustanova «Park prirode Biokovo» je ovim člankom kojemu je svrha educirati i informirati javnost odlučila dati svoj doprinos obilježavanju Europske noći šišmiša.

Europska noć šišmiša obilježava se već 11. godinu za redom zadnjeg vikenda u kolovozu u mnogim europskim zemljama u okviru inicijative EUROBATS (Europska organizacija za zaštitu šišmiša). Republika Hrvatska potpisnica je Sporazuma o zaštiti europskih populacija šišmiša, UNEP/EUROBATS, sklopljenog u svrhu zaštite do sada zabilježenih 45 vrsta šišmiša na području Europe. Od 45 europskih vrsta šišmiša na području Hrvatske do sada je zabilježeno 35 vrsta.

Vrste na Biokovu

Na području Biokova do sada je zabilježeno 13 vrsta šišmiša: veliki potkovnjak (*Rhinolophus ferrumequinum*), mali potkovnjak (*Rhinolophus hipposideros*), Blazijev, sredozemni potkovnjak (*Rhinolophus blasii*) koji je vrlo rijetka i ugrožena vrsta, bjelorubi šišmiš (*Pipistrellus kuhli*), Savijev, primorski šišmiš (*Hypsugo savii* = *Pipistrellus savii*), kasni noćnjak (*Eptesicus serotinus*), sredozemni slobodnorepac, širokouhi zecousnjak (*Tadarida teniotis*), oštrouhi šišmiš (*Myotis blythii*), riđi šišmiš (*Myotis emarginatus*), mali brkati šišmiš (*Myotis mystacinus*), resasti šišmiš (*Myotis natereri*), te šišmiši *Plecotus austriacus* i *auritus* grupe. Ovaj značajan broj vrsta šišmiša jedan je od pokazatelja bioraznolikosti područja Biokova.

Ekologija vrste

Kao jedini sisavci koji aktivno lete, šišmiši su uz ptice i kukce jedina bića koja su uspjela svladati silu gravitacije i vinuti se u zrak snagom svojih mišića zahvaljujući prednjim udovima transformiranima u krila. Da bi izbjegli nadmetanje za hranu s brojnim dnevnim pticama koje love kukce i izbjegli opasnost od danjih grabljivica, zamijenili su dan za noć. Dan prespavaju u nekom skrovištu a pri tome vise ovješeni s glavom prema dolje. Za držanje za podlogu im nije potrebna snaga jer se pod njihovom težinom tijela kandžice automatski skupljaju oko podloge. To je razlog, da niti uginule životinje ne padaju s hvatišta. Šišmiši su prepoznatljiviji po svojoj orijentaciji i lovnim tehnikama. Zahvaljujući ultrazvučnim signalima i eholokaciji osjetilo vida im nije neophodno u mraku. Njihove uši čuju i pretvaraju u prostornu sliku i najslabiju jeku odbijenu od blago strukturiranih površina u prostoru koji ih okružuje. Ustima ili nosom ispuštaju ultrazvukove izvan područja čujnosti za ljudsko uho. Iako im vid nije nužno potreban kod orijentacije ipak im je on dobro razvijen a kod nekih vrsta razvijeno je i osjetilo njuha.

Šišmiše najčešće primjećujemo u sumrak kada krećući u potragu za hranom napuštaju svoja skloništa u dupljama stabala, špiljama, napuštenim kućama ili prostorima ispod mostova i nadvožnjaka. Svako mjesto koje može osigurati zaštitu od vjetra i vode, stabilnu mikroklimu te dovoljno prostora za osnivanje kolonije potencijalno je sklonište za šišmiše. Stvaraju kolonije koje mogu imati i više tisuća jedinki, bilo da se radi o kolonijama u sezoni parenja ili zimskim kolonijama kada hiberniraju tj. spavaju zimski san. Za vrijeme hibernacije i razmnožavanja ne smije ih se uznemirivati jer stres može dovesti do nepotrebnog trošenja energije i uginuća jedinki. Sve vrste šišmiša koje su zabilježene na području Biokova hrane se kukcima. Važnost i značaj šišmiša u biološkoj kontroli kukaca postaje očita ako se uzme u obzir da tijekom jedne noći mogu pojesti količinu plijena koja iznosi i do jedne trećine

njihove mase tijela. Osim kukcima šišmiši se mogu hraniti i voćem, cvjetnim nektarom, manjim kralježnjacima i krvlju ali te vrste na području Biokova i Hrvatske ne obitavaju. Kao i svi sisavci mogu oboljeti od bjesnoće i biti prijenosnici virusa bjesnoće. Međutim, kako su na području Biokova i Hrvatske svi šišmiši kukcojedi na oprezu trebaju biti samo istraživači koji ih hvataju i prstenuju u znanstveno-istraživačke svrhe. Rukavice od malo debljeg materijala istraživačima su dovoljna zaštita jer zubi šišmiša nisu dovoljno veliki ni ugriz dovoljno snažan da bi ih kroz njih mogli ugristi.

Razmnožavanje

Obilježje šišmiša je niska stopa prirasta broja jedinki. U najvećem broju slučajeva, ženka koti samo jednom godišnje jedno mladunče. Protuteža niskoj stopi prirasta njihova je dugovječnost, neke jedinke žive duže od 20, a ponekad i od 30 godina.

Ugroženost

Mnoge vrste šišmiša su ugrožene, zbog gubitka staništa radi krčenja šuma, a u razvijenim zemljama i zbog korištenja pesticida, te zaštitnih sredstava u poljoprivrednoj proizvodnji. Sve vrste koje nalazimo na području Biokova zaštićene su prema Zakonu o potvrđivanju Konvencije o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija), a posebno su zaštićene i prema Pravilniku o zaštiti pojedinih vrsta sisavaca (Mamalia), te se nalaze u Crvenoj knjizi sisavca republike Hrvatske.

Ako nakon što pročitate ovaj članak neki šišmiš proleti iznad vaše glave, a vi se najprije sjetite važnosti i značaja ovih sisavaca, te njihove ugroženosti i nužnosti zaštite zbog opasnosti od izumiranja, a ne «babske priče» da će vam se zaplesti u kosu, jer vjerujte dok prelijeću iznad vaših glava oni se nalaze samo u lovu na kukce, onda je uistinu ovaj naš doprinos obilježavanju Europske noći šišmiša bio značajan.

Za Javnu ustanovu «Park prirode Biokovo»

Tekst napisali Ivana Gabrić, stručna voditeljica i Stjepan Mekinić, biolog-ekolog